

Dániel Viktor

Nem ő az egyetlen grafikusművészünk, aki a technika felől közelített és jutott el a művészethez. Ezt elsősorban annak köszönheti, hogy a budapesti Pénzjegynyomda munkatársa, amely papírpénzeivel és bélyegeivel az észak-afrikai arab államoktól a Közel-Keleten át egészen Mongóliáig az egész világon sikert aratott. E nyomdában az osztrák pénzjegynyomda metszőjének, Cossmann-nak az iskolájához hasonló elsőrangú rézmetszőiskola alakult ki; elég, ha művészei közül *Nagy Zoltán*, *Horváth Endre*, *Vertel József*, *Kékesi László* nevére hivatkozunk.

Dániel Viktor 1926. május 24-én született Budapesten. Kereskedelmi iskolát végzett, majd a nyomdász szakmát választotta élethivatásául. Horváth Endre ajánlatára 1945-ben a Pénzjegynyomdába került, ahol mint guillocheur-tanuló (a guillochírozás a sokszorosító lemez gépi megmunkálásának egyik fajtája) kezdett dolgozni a tervező osztályon. Itt sajátította el a rézmetszés, a rézkarc és a réznyomás technikai tudnivalóit. Ezekben az években Horváth Endre mellett elsősorban Nagy Zoltán és *Leszek Ferenc* segítették a mesterségtitkainak megismerésében. Dániel Viktor azonban a technikai tudnivalók ismereténél már többre vágyott, magasabbra tört: vonzotta a grafika művészi oldala is. Beiratkozott a Képző- és Iparművészeti Gimnázium esti tagozatára, ahol tanárai közül *Percz Jenő* és *Takács Tamás* foglalkoztak vele a legtöbbit, majd a jó nevű magyar grafikusművész, *Jaschik Almos* (1885–1950) grafikai szabadiskoláját látogatta. Tulajdonképpen iskolája azonban az 1945–1946. évi páratlan méretű infláció volt, amely szinte naponta megkövetelte az új bankjegyek kibocsátását: a kiváló képzettségű technikai szakember ekkor érett művésszé.

Ezekben az években kezdett foglalkozni az ex librisszel is. A kisgrafika terén tett első lépéseit *Nagy Zoltán* támogatta. A Kisgrafika Barátok Körének megalakulása után exlibris-alkotói tevékenysége felgyorsult, könyvjegyeinek száma megsaporodott, művészi megformálása pedig állandóan finomodott. A gyűjtők meglehetősen sokat foglalkoztatták, és stílusa mindinkább egyéni jelleget öltött. Ennek köszönheti, hogy neve ma már széles körben ismert.

Dániel Viktor ex libriseinek és alkalmi grafikáinak száma ma már meg-

közelíti a kétszázat, ami, ha tekintetbe vesszük a kivitelezési technika nehézségét, tekintélyesnek mondható. Könyvjegyeit először 1970-ben állította ki a XIII. nemzetközi exlibris-kongresszus budapesti kiállításán, de feltűnést keltekett lapjai a Jászberényi Városi-Járásai Könyvtár Székely Mihály emlékére hirdetett exlibris-pályázatán is, a Budapesten rendezett, szülő és bor témájú exlibris-kiállításához hasonlóan. A helsingőri nemzetközi exlibris-kongresszusra kiadott, miniatűr könyvjegyeket tartalmazó könyvecskéje (Dániel Viktor: *Mini ex libris „Dani”*, Bp. 1972.) a kongresszus egyik legkapósabb kiadványának bizonyult. Könyvjegyei azóta is több kiállításon szerepeltek. Az 1979-es, irkutszki egyéni tárlatának igen jó visszhangja volt, de a *Ceglédi Ősz '81.* kiállításra készített Bartók-lapjai is sikert arattak. A dr. Gulyás Mihály részére készített, sakk-témájú lapját pedig joggal sorolhatjuk a legsikerültebb magyar ex librisek közé.

Dániel Viktor, aki a legkonzervatívabb grafikai műfaj (bankjegy, bélyeg stb.) légkörében nőtt fel, még gondolati fogantatású lapjain is realista művész. Realizmusát a naturalizmustól a különféle motívumok egybekomponálásának klasszikus volta, a természeti és a geometrikus díszítőelemek ügyes alkalmazása különbözteti meg. Az utóbbiak a térkitöltésben is szerepet játszanak, nemegyszer a komputer-rajzokra emlékeztetve. Tárgyválasztása változatos: az épületegyüttesek, a technikai témák (elsősorban a közlekedési vonatkozásúak a vonattól az űrhajóig), a virágok, az alakos és az arcképes ábrázolások egyaránt gyakoriak nála. Van azonban teljesen ornamentális témájú és kivitelezésű lapjai is (saját új-évi lapja, Gulyásék karácsonyi lapja stb.). Ilyen kifogástalan, csupán díszítőelemekre épített könyvjegyeket rajta kívül csak a Pénzjegynyomda egy-két művésze készít. Az ex librisek lényeges követelményét, a személyiséghez kötést mindig könnyen érthető szimbólumokkal oldja meg, noha választott motívumai időben az ókori Egyiptomtól napjainkig terjednek. Előadásmódja itt-ott kissé száraznak tűnik; ami főként arra vezethető vissza, hogy — szerintünk felesleges szemérmességgel — kerül minden lírai ellágyulást. Betűi kifogástalanok, szépen rajzoltak és karakterükben a mondanivalóhoz idomulnak, képbe ültetésük pedig mindig példamutató. Vonalkultúrájának nagy szerepe van abban, hogy mindig sikerül elkerülnie a réztechnikájú lapok merevségét.

Galambo Ferenc